

UNIVERSITY OF CAMBRIDGE INTERNATIONAL EXAMINATIONS
International General Certificate of Secondary Education

FIRST LANGUAGE CZECH

0514/01

Paper 1 Reading

Specimen Paper

2 hours

Additional Materials: Answer Booklet/Paper

READ THESE INSTRUCTIONS FIRST

If you have been given an Answer Booklet, follow the instructions on the front cover of the Booklet.
Write your Centre number, candidate number and name on all the work you hand in.
Write in dark blue or black pen on both sides of the paper.
Do not use staples, paper clips, highlighters, glue or correction fluid.

Answer **all** questions.

The number of marks is given in brackets [] at the end of each question or part question.

At the end of the examination, fasten all your work securely together.

This document consists of **5** printed pages.

UNIVERSITY of CAMBRIDGE
International Examinations

1. ČÁST

Přečtěte si pozorně následující úryvky a poté zodpovězte všechny otázky. (V otázce 1 můžete získat 20 bodů za faktograficky správné odpovědi a 5 bodů za kvalitu jazykového vyjadřování.)

Čekání na anděla

V bývalé vinárně U Ježíška zřídili si (v sedmdesátých letech) bývalí básníci, malíři a jiní šťastní nešťastníci samosprávné sdružení šťastných majitelůjakýchkoliv vánočních dárků zakoupených namátkou. Prostě je přinesli „k Ježíškovi“ a tam se konala burza. Už bez chvatu a s vinným vcítěním pro všechny blízké jsme si v obchodech vybojované dárky navzájem směřovali a s večerem je odnášeli domů s pocitem, který vánoční povinnosti měnil ve vánoční těšení. Bez těšení se totiž Štědrý večer neobejde.

Ač má v kalendáři pevně vyhrazené místo, připomíná mi tohle čekání na anděla – čekání na burčák u přátel, u Brichtů v Mikulově. Burčák ovšem den svého zesuvstání stanoven nemá. A v tom je to kouzlo.

Je třeba sejít se a ztichnout. Sedět hned nad sklepem s přivřenýma očima a otevřenýma ušima. Nehlasit, neplkat, naslouchat, až se burčák ze sklepa sám ozve. Až jako zatracenec zasypaný v důlní štole sám začne t'ukat a volat o pomoc.

Tohle čekání je na burčáku to nejlepší. Proto jsem si burčák nikdy nekoupil v Praze. Ten mok je ve městě bez tajemství a vlastně podezřelý. Jako Štědrý večer pořádaný ve Fučíkárně ...

Aby mělo přirovnání hlavu a patu, musím popsat čekání na anděla. Není to metafora. Jako dítě jsem anděla mnohokrát viděl. Dopoledne na Štědrý den jsme s mladší sestrou psávali poslední vzkazy Ježíškovi. Maminka byla v kuchyni a otec se slavnostně oblékl a vyšel z domu. Prý šel Ježíška přivolat. Až po letech jsem se dozvěděl, kam ho chodí přivolat. Prosim – k Šuterům!

U Šuterů je stará pražská vinárna, která už taky není, jak byla. Celý rok bývala lidová, ale na Štědrý den tam podávali šneky. Tak se otec při šnečích a ryzlinku bohabojně postil, vrátil se domů, a když se v pokoji lehce sešeřilo, otevřel okna dokořán (sněžilo!) a my děti položily své listy adresované Ježíškovi na parapet.

Potom jsme usazeni přímo proti oknu čekali na anděla. Přišlo nám přirozené, že se Ježíšek pro ně nemůže dostavit osobně. Nejsme přece na světě sami. Ale Ježíšek prý otci naštěstí pravil (U Šuterů), že pošle pro tu korespondenci anděla. Nebeského pošťáka.

Trvalo to dlouho, dlouho se nic nedělo, a tak to má být. Až najednou. Najednou se anděl protočil kolem otevřeného okna, zahlédli jsme jen máchnutí bílého křídla, záclona se zavlnila – a dopisy byly pryč. (Nezkoušejte mi povídat něco o větru. Vítr od anděla rozezná i dítě.)

Byl to anděl a mám to černé na bílém. Na fotografii. Na (doslova) momentce. Je na ní štědrovečerní okno, záclony, šero – a záře s obrysem anděla. Ta fotka je už celá ohmataná. Nosil jsem ji do školy a ukazoval klukům i v době, kdy jsme na Ježíška už dávno nevěřili ...

A ten chytrák, co tvrdil, že ta čmouha je přeexponovaný film, ten to má spočítaný. Navěky. Loni při schůzce abiturientů jsem mu do očí řekl, že je vůl jak anděl.

1

- (a) Vlastními slovy napište důvody, proč chodil do vinárny autor povídky a proč chodil do vinárny na Štědrý den také jeho otec. Z povídky vyplývá i možný důvod návštěvy vinárny na Štědrý den, který mohli mít Oba dva společný. Jaký to podle vás je? [3]
- (b) Napište, čím vším se zabývaly na Štědrý den děti. [2]
- (c) Přečtěte si pozorně řádky 1-7 a vlastními slovy vyjádřete, jak chápete vztah mezi názvem vinárny („**U Ježíška**“) a činností (burzou vánočních dárků), kterou tam bývalí básníci a malíři vykonávali. [2]
- (d) Jak rozumíte slovu „**zeseduvstání**“ burčáku (řádek 10). Vysvětlete tento pojem vlastními slovy. Zároveň napište podobné slovo (podobně vytvořenou složeninu), která odkazuje k životu Ježíše Krista. [2]
- (e) V řádcích 11-16 autor popisuje tiché čekání na burčák. Citujte slova a slovní spojení, kterými autor nejlépe vystihuje toto tiché čekání. [7]
- (f) Vysvětlete, proč autor prostě jen nenapiše, že se sedělo **tiše**. [2]
- (g) Zamyslete se nad tím, proč autor přirovnal čekání na anděla k čekání na burčák. [2]

[20 + 5 = 25]

2. ČÁST

V otázce 2 můžete získat 15 bodů za faktograficky správné odpovědi a 10 (5 + 5) bodů za kvalitu jazykového vyjadřování.

Moderní Vánoce jsou často jen formou bez obsahu

Svátky mohou místo pokoje přinést psychickou zátěž

Vánoce v místním provedení působí často pouze jako sled světských rituálů

Jako každý rok, vyhnal i letos vánoční běs zoufalé zákazníky mezi regály narvaných obchodních domů. Jaká povinnost a vůči komu nutí lidi k tomu, aby podstupovali torturu, již s sebou „svátky klidu a pohody“ přinášejí?

PRAHA – „Mám z Vánoc hrůzu a nemůžu se dočkat, až je budu mít za sebou. Podobnou větu člověk v předvánočním shonu vyslechne v metru nebo na ulici dost často. Uštvaná bytost, která ji pronáší, však většinou dodá cosi v tom smyslu, že kvůli dětem a rodině je potřeba podstoupit všechny předvánoční stresy.

Mimo jiné to znamená nařídit nebo přímo provést popravu jedné stresované ryby a udělat tak tečku za její beztak neveselou existencí. Při kuchání nešťastného kapra se zodpovědnému rodiči s železnou pravidelností podaří náležitě zakrvácet celou kuchyni a člověk až žasne, jak daleko taková rybí šupinka může při škrábání dostřelit. Děti, celé znervóznělé představou blížícího se rozbalování dárků, vyvádějí ještě o trochu víc než obvykle. Rodičova psychika je proto napjatá až k prasknutí a někdy také opravdu praskne.

Ten nešťastník už totiž má za sebou hodiny strkanic, přešlapování ve frontách, trýznivého rozhodování ohledně dárků. Jeho mysl je vybombardovaná sladounce zaranžovanými koledami, jež při tom musel v obchodech vyslechnout. V přestávkách mezi hudbou ho nějací lidé vemlouvavým hlasem varují před kapesními zloději. Měli pro to dobrý důvod, na obsah jeho peněženky si políčili sami. Kdyby to ale člověk všechno neabsolvoval, nebyly by Vánoce a Vánoce přece by't musejí.

Svátky jako povinnost

„Vedlejší příznaky“ Vánoc totiž v našich končinách téměř nahradily jejich původní obsah. Většina Čechů nevěří v Krista, přesto má pocit, že je potřeba slavit jeho příchod. Není tedy příliš divu, že české Vánoce jsou svátky trochu zvláštní. Působí jako sled světských rituálů, které nepoukazují k ničemu dalšímu a své opodstatnění nacházejí výhradně v sobě samých. Proto je také tolik důležité nevynechat při každoroční „výrobě Vánoc“ ani jeden detail – mohla by se zřítit celá konstrukce svátků a vyšlo by najevo, že nezakrývá žádný obsah. Možná i proto je podoba našich Vánoc předem dána až do takových podrobností, jako je skladba televizního programu. Mimochodem, je celkem příznačné, že mu dominují české filmové pohádky, které jsou rovněž pohádkami jen formálně. Přebírají vnější atributy pohádkovosti, přitom jsou však odříznuty od původních zdrojů tohoto žánru.

Pražský psychoterapeut Jiří Jakubů má za to, že pro mnoho lidí jsou Vánoce komplexem povinností, jimž je nutné dostát. Z toho vzniká „sváteční stres“, kdy člověk musí svátky náležitě zorganizovat především proto, aby si dokázal, že je toho schopen. V takové situaci se připálené vanilkové rohlíčky stávají příznakem selhání ne kuchařského, ale rovnou lidského.

Značnou psychickou zátěž představují Vánoce i pro lidi, jejichž životní situace neodpovídá „vánoční náladě“ – lidi osamělé, případně ty, jejichž rodina trpí nějakou závažnou dysfunkcí nebo se přímo rozpadá. K tradičnímu étosu Vánoc sice patří takovým lidem nějak projevít účast, podle Jakubů je to ale potřeba činit velmi citlivě. „Pokud někoho osamělého pozveme k sobě domů, můžeme tím jeho pocit vlastní nedostatečnosti ještě posílit. Řekne si něco jako: ‘Zvou mě jenom proto, abych si nepřipadal jako chudák.’ O to víc si pak právě jako chudák připadá,“ říká Jakubů.

Každý rok jako by mnozí z nás zakoušeli dvoje Vánoce. Ty ideální, vyobrazené třeba v televizních reklamách, kde vnitřním světlem prozáření lidé rozvázně krácejí zasněženou krajinou. A ty „reálné“, se zástupy štvanců honících se břečkou v ulicích za přízrakem pokoje. Jsou si vědomi toho, že Vánoce jsou příležitostí k projevení náklonnosti blízkým a bližním vůbec. Příprava sváteční atmosféry ale bývá tak pracná, že na lidi kolem sebe nakonec člověk může mít ještě méně času než obvykle.

Ondřej Štindl

2

(a) Srovnejte oba úryvky a napište, jak děti svým chováním a rodiče svými aktivitami přispívají k výsledné atmosféře Vánoc? [8]

(b) Srovnejte oba úryvky a napište, jak děti svým chováním a rodiče svými aktivitami přispívají k výsledné atmosféře Vánoc? [7]

[15 + 5 + 5 = 25]